

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Шумейко Наталі Вікторівни

«Професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців гуманітарного профілю в університетах Словаччини», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Одним із ключових напрямків державної освітньої політики у «Національній стратегії розвитку освіти в Україні» сьогодення стають трансформаційні процеси, які відбуваються в освітньому просторі України та які є характерними для розвитку вищої школи, і зумовлені потребами держави у висококваліфікованих фахівцях. Це зумовлює певного перегляду окремих науково-теоретичних положень та визначення підходів до підготовки фахівців у галузі гуманітарних наук. На наш погляд, саме з цих позицій виникло питання професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю в Україні, яке набуває особливого значення з огляду на сучасні інтеграційні процеси та напрями активізації взаємодії країн в умовах глобалізації.

На сучасному етапі становлення громадянського суспільства в Україні зростає потреба у всебічному науковому обґрунтуванні змісту освіти, навчання і виховання, дослідження закономірностей, форм, методів та технологій професійної іншомовної підготовки фахівців гуманітарного профілю у зарубіжних країнах, впровадження їх у систему вищої освіти і, зокрема, у її гуманітарну ланку. Саме тому звернення до проблеми іншомовної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю робить дослідження Н.В. Шумейко своєчасним й актуальним. На переконання дисертантки в цьому контексті видаються здобутки словацької системи освіти, що розвиваються в умовах сучасного полікультурного соціуму.

Вищезазначене засвідчує, що формування професійної іншомовної компетентності майбутніх фахівців гуманітарного профілю є надзвичайно

важливим процесом складової професійної підготовки майбутніх спеціалістів. Саме тому пошукові розбіжності та відмінності іншомовної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю в університетах Словаччини робить дослідження Н.В. Шумейко ґрунтовним для сьогодення української вищої освіти.

Робота, виконана Н.В. Шумейко, характеризується системним підходом до предмета дослідження. Структурно дисертація складається зі вступу, трьох розділів, нерозривно пов'язаних між собою, загальних висновків, списку використаних джерел (362 найменування, із них 136 – іноземними мовами) та додатків до дисертації, що ілюструють або підтверджують правомірність висновків опрацьованого матеріалу, суттєво посилюють науко-педагогічний характер проведеного дослідження.

Обґрунтованість дисертаційних положень підтверджується критичним аналізом наявних літературних джерел з проблем теорії та методики професійної освіти.

Слід як позитивну характеристику відзначити, що авторка за темою дисертаційного дослідження має опубліковані роботи в фахових українських та словацьких виданнях впродовж 2011-2016 рр., що свідчить про наукову зрілість як дослідниці, так і ґрунтовність її праць. Основні положення та висновки дослідження висвітлено у 19 публікаціях автора.

Отже, ступінь актуальності обраної теми дослідження й усвідомлення дисертанткою її значення для педагогічної науки і освітньої політики, на нашу думку, є безперечними.

Дисертантка глибоко і ґрунтовно опрацювала значний масив когнітивного матеріалу з різноманітних аспектів проблеми, що дало їй можливість у *першому розділі* дисертаційного дослідження уточнити та чітко обґрунтувати поняття «іншомовна підготовка»; «професійна іншомовна підготовка фахівця гуманітарного профілю в університеті Словаччини»; «гуманізація освітнього процесу», «гуманітарне освітнє середовище», «полікультурне мовне середовище».

Не викликає сумніву обґрунтування поняття «професійна іншомовна підготовка фахівця гуманітарного профілю в університеті Словаччини» як цілеспрямованого відкритого динамічного процесу навчання студента гуманітарної спеціальності, «який відзначається єдністю мети, структури та змісту освіти; передбачає вивчення іноземної мови та культури з урахуванням теоретичних засад документа «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання»; в якому результату підготовки досягають шляхом оволодіння знаннями та практичними навичками обраної спеціальності та спеціалізації» (п.1.1 рукопису дисертації).

Зазначене розуміння впливу теорії полікультурності та теорії професіоналізації на професійну іншомовну підготовку фахівців гуманітарного профілю в університетах Словаччини окреслено вперше в українській порівняльно-педагогічній науці як основоположні ідеї процесу формування вмінь студентів виконувати професійні обов'язки в порозумінні з іншими людьми, поважати норми та цінності (теорія полікультурності); та як процесу, що передбачає багатосходинковий хід розвитку здатності майбутнього фахівця виконувати подібні професійні функції та набувати певні кваліфікації через оволодіння знаннями і навичками (теорія професіоналізації).

Приймаємо до уваги здійснений дисертанткою розгляд нормативно-правової бази забезпечення підготовки фахівців гуманітарного профілю в університетах Словаччини.

Не викликають заперечень висловлені погляди Наталі Вікторівни про доцільність розгляду історичних й соціокультурних чинників та їх впливу на розвиток іншомовної освіти на території сучасної Словацької Республіки, «враховуючи інтегрованість соціокультурних аспектів у зміст навчальних планів підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю в університетах Словаччини» (п. 1.3.. Відповідно, можна погодитися з авторкою, що такі аспекти зумовлені впливати на професійну іншомовну

підготовку майбутніх фахівців гуманітарного профілю в університетах Словаччини.

У другому розділі автор чітко обґрунтовує організаційні засади, зміст професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю у словацьких університетах; окреслює форми, методи, підходи до навчання іноземним мовам студентів гуманітарних спеціальностей, розкриває механізми забезпечення якості навчання.

Визначальним пріоритетом другого розділу роботи, на наш погляд, стало те, що дисертантка зуміла достатньо ґрунтовно схарактеризувати зміст навчальних планів підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю, розкрити актуальні аспекти змісту освіти, обґрунтувати використання комунікативного, компетентнісного та міжкультурного підходів в процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю, а також провідних принципів навчання гуманітаріїв у словацьких університетах.

Наталею Вікторівною вдало здійснено характеристику форм і методів навчання іноземним мовам студентів гуманітарних спеціальностей в університетах Словаччини, запропоновано інноваційні форми навчання: мовні семінари, екскурсії, виокремлено групу інтенсивних методів, які застосовують у ході впровадження комунікативно-орієнтованих методик.

Одержані здобувачем нові наукові результати відзначаються логічною послідовністю та належним рівнем обґрунтованості завдяки використанню комплексу наукових методів. Нам імпонують обрані методи аналізу і синтезу та їх застосування, які дали змогу визначити організаційну концепцію побудови навчальних планів для підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю у вищих навчальних закладах Словаччини – а саме, модульний підхід спрямований на послідовність та неперервність оволодіння фахом та на індивідуалізацію навчання загалом. Переконливо характеризуються організаційні та змістові особливості професійної іншомовної підготовки фахівців гуманітарного профілю в словацьких університетах.

Прогностичні напрями професійної іншомовної підготовки фахівців гуманітарного профілю у Словаччині для використання в Україні представлені дисертанткою у *третьому розділі*. Спираючись на досвід двох європейських країн, на нашу думку, авторкою вдало виконано порівняльно-педагогічний аналіз професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю в університетах Словаччини та України.

Н.В. Шумейко, як нам здалося, вдалося чітко і різнобічно визначити критерії порівняльно-педагогічного аналізу професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю у вищих навчальних закладах Словаччини та України та здійснити порівняльний аналіз відповідно за цільовим, нормативно-правовим, організаційним, змістовим та технологічним критеріями.

На наш погляд, виконаний порівняльно-педагогічний аналіз унаочнює систему професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю обох країн – Словаччини та України.

Опис прогресивних ідей словацького досвіду та сформульовані за його результатами висновки, що є актуальними для модернізації професійної іншомовної підготовки фахівців гуманітарного профілю в Україні, заслуговують високої оцінки

Можемо твердо стверджувати, що структура дисертації Н. В. Шумейко відображає послідовність виконання завдань та в цілому розкриває логіку проведеного порівняльно-педагогічного дослідження.

Висновки до кожного розділу та загальні висновки сформульовані чітко і переконливо, що свідчить про достатній науковий рівень Н.В. Шумейко і її потенціал для самовдосконалення.

Водночас вважаємо доцільним окреслити деякі питання, що виникли під час аналізу дисертації та потребують окремих пояснень і уточнень.

1. У дисертації (другий розділ) автор досліджує механізми забезпечення реалізації професійної іншомовної підготовки фахівців гуманітарного профілю у вищих навчальних закладах Словаччини та у

висновках до другого розділу виділяє *принципи* навчання, врахування яких сприяє відбору дисциплін для вивчення та послідовності їхнього розподілу за роками навчання під час складання навчальних планів. В той же час автор називає *принципи* навчання у висновках 2 розділу, не розкриваючи їх сутність ні в тексті, ні в висновках. На наш погляд, згідно з організаційною концепцією, варто було б зосереджуватися не тільки на єдиний *модульний принцип*, орієнтований на послідовність і безперервність оволодіння фахом.

2. Погоджуючись з думкою Наталії Вікторівни, що вивчення педагогічних умов реалізації змісту професійної підготовки фахівців гуманітарного профілю в Словаччині розкриває використання міжкультурного підходу для розширення соціокультурного компонента змісту навчання. На нашу думку, доцільно було б дослідити в роботі не лише міжкультурний, комунікативний та компетентнісний підходи, а ще й окремо виділити соціокультурний, тим більше, що в сучасній іншомовній освіті чітко простежується тенденція на оволодіння майбутніми фахівцями гуманітарного профілю вищої школи не тільки мовою, а й культурою народу її носія. На наш погляд дослідження цього аспекту надало б роботі більшої глибини, різнобічності, ґрунтовності та змістовності

3. Відповідно до дослідження забезпечення професійно-іншомовної підготовки фахівців гуманітарного профілю автором передбачалось висвітлення *педагогічних умов* ефективності професійної іншомовної підготовки, але конкретний перелік цих *умов* відсутній з розкриттям місця і ролі кожного зокрема.

4. Не викликає сумніву визначення завдань дослідження, які чітко і ґрунтовно виконані і детально описані у висновках дисертації. Зокрема, завданням 4-м передбачалося розкриття *форм та методів* навчання іноземним мовам студентів словацького досвіду в Україні, а в самій роботі ми бачимо детальне висвітлення не тільки *форм та методів навчання*, а й розкриття автором ефективності використання *педагогічних технологій* навчання іноземних мов, як реалізаторів професійної іншомовної підготовки

фахівців гуманітарного профілю. Таким чином, на нашу думку, доцільно було б включити у формулювання четвертого завдання зазначені *педагогічні технології*, тим паче у змісті дисертаційного дослідження у п. 2.3. вони чітко окреслені.

5. В останньому 3-ьому розділі автор досліджує та узагальнює *прогностичні напрями* професійної іншомовної підготовки фахівців гуманітарного профілю у Словаччині для продуктивної реалізації їх в Україні. У тексті дисертації та в авторефераті Н.В. Шумейко декларує поняття «*прогностичні ідеї*», «*прогресивні ідеї*», «*прогностичні напрями*», без розкриття їх сутності.

Проте зазначені зауваження не применшують загальну позитивну оцінку проведеного дослідження. Дисертація є завершеним і самостійним творчим доробком автора. Визначені теоретично обґрунтовані наукові положення мають науково-теоретичну та практичну значущість. Уявляються переконливими та не викликають заперечень сформульовані загальні наукові висновки. Основні положення роботи знайшли відображення у 19 фахових виданнях України та Словаччини.

Представлене до захисту наукове дослідження Н.В. Шумейко «Професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців гуманітарного профілю в університетах Словаччини» є самостійним завершеним дослідженням, у якому нові науково обґрунтовані результати в сукупності вирішують наукову задачу суттєвого значення для вдосконалення професійної іншомовної підготовки у вищих навчальних закладах України.

Дисертація відповідає паспорту обраної спеціальності та вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її авторка – Шумейко Наталя Вікторівна -- заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата

педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри англійської філології
факультету іноземної філології
Національного педагогічного
університету
імені М. П. Драгоманова

Підпис О. С. Боток
засвідчую стис в/к [підпис] Стенцилова Т.В

